

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:
Piacsor 452 szám alatt.

Megjelen a lap hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelben.
{ Ára évnegyedre 3 ft. o. 6. Hirdetési ár: négyhasábos sorért először 7 kr., másodsor 6 kr., harmadsor 5 krajczár o. ért. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltetik. }

KIADÓ-HIVATAL:
Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Figyelmeztetésül!

Jelen hó elejével lapunk folyama új évnegyedbe menvén át, figyelmeztetjük tisztelt olvasó közönségünket, hogy előfizetéseiket mielőbb beküldeni méltóztatassanak, minthogy a terhelő bélyegadó miatt felesleges példányokat nem igen nyomathatunk.

Előfizetési díj:

Félévre 6 frt.
Évnegyedre . . . 3 „
Egy hóra 1 „

Az előfizetési pénzek kiadó Stein János közép-utcai könyvkereskedésébe küldendők.

Kolozsvár, július 3-kán 1862.

(D) A „Sieb. Bote“ pár utóbbi száma egy cikksorozatot hoz ezen cím alatt: „Die Parteistellung zur Reichsverfassung in Siebenbürgen.“ Ezen cikkek írója magát egészen a szorosabb értelemben vett összesmonarchiai eszmék álláspontjára helyezi, mit sem reflectálva azon nagyszerű változás felett, mely az octob. 20-kán kimondott, s még a február 26-ki patens által is elismert, s csak is az 1848-iki törvények revisio alá utalt pontjaira nézve felfüggesztett ősi alkotmányunk rehabilitatioja folytán, a birodalom új alakulásának művében, az addigi centralisans eszmék félreszorításával előtérbe lépett: az író mindazon miniszteri normativumokat, melyek a kancelláriák felállítását után — a februári patensben ki nem kötött közös kérdéseken kívül esvén — a magyar királyi korona országaira nézve kötelező erővel nem bírhatnak, mint meg annyi positiv törvényt idézi, a végett, hogy támadást intézhessen az erdélyi gubernium ellen; a mely pedig igen természetesen az ország belügyeire nem az osztrák miniszteriumtól, hanem a kancellária útján az uralkodótól tartozik venni az ország törvényeivel összhangzó, vagy azokat közvetítő utasításait addig, míg a positiv törvények teljesen rehabilitáltak, s a rendes törvényhozás a kormány hatáskörét a változott viszonyokhoz képest újabb körülrja.

Ezen minden keresett okok alapján a kormányzék ellen intézett támadás, kérdésen kívül, összekötetésben áll, s illetőleg támogatja azon intentiókat, melyeket a hir a Bécsbe ment szász küldöttségnek tulajdonít, melyeknek végeztelje az, hogy a királyi kormányzéknek még azon három tagja, kik állásukat az országgyűlési választási jognak köszönik, a tanácsból kiküszöböltessék. Ezen hir Bécsből, és a „Sieb. Bote“ támadó cikkei egyszerre érkeztek hozzánk; s az utolsóból következtetjük az elsőnek igazolását.

Nem tartozik feladatunk közé a kormányzék személyzete s eljárásai mellett felszólalni. Tudjuk, hogy a kormányzék személyzete legnagyobb részben provisorius, s védeni tartozván egy átmenti, egy függőben levő állapotot, a szoros legalitás kívánatainak meg sem felelhet. Azonban a támadás nem ez oldalról intéztetik a gubernium ellen; sőt éppen ellenkezőleg az szurt szemet, hogy a kormányzék a mennyiben teheti, kíván ragaszkodni mindazon törvényekhez, melyeket Ő Felsége kérdés alatt nem hagyott.

Szebeni, s nyomukon a bécsi lapok közelebből rendszeresen bele kötöttek a kormányzékbe, s Bécsben azt hiszik már, hogy az egészen a magyar közvélemény kifejezése. Nagyon csalódnak.

Az ország ős törvényei szerint, melyek e részben a februári patens által sincsenek eltörölve, a kormányzó, a statum praeses, a kormányzék tanácsosok, mind az országgyűlés által választandók; azon állomásokra ugyanazon törvények szerint nincs helye a substitutionnak; ezen joghoz annyira ragaszkodtak apáink, hogy a mult század közepén, két

országgyűlés csupán azért illetéktelennek nyilvánította magát a törvényhozásra, mert a statum praeses substitutio útján tölté be helyét; s nem is hoztak addig törvényt, míg e sérelem el nem enyészett.

Ebből könnyen kimagarázható: mit követel a közvélemény egy kormányzékra nézve?

Azonban a mint az octoberi diploma kiadatott, s annak alapján Erdélyt is restituálni kezdték, miután az 1848-iki törvények szerint functioiban hagyott gubernium választott tagjainak nagy része már nem volt életben, s ugyanezen törvény szerinti országgyűlés, mely kormánytanácsosokat választott volna, nem létezett, a fejedelmi hatalom teljéből kellett a kormányzékot kiegészíteni ideiglenesen, míg a közös törvényhozó hatalom ezen testület sorsa felett intézkedend. Azonban egy néhány életben levő tanácsos, ezen örökös hivatalába egyszersmind visszalépven, oly kormányzék állott elé, melynek nemcsak alakja, de személyzetének egy része is a haza törvényeiből vette lételét.

A vármegyék, dacára a törvényhez való szigorú ragaszkodásuknak, elismerték a kormányzékot mint ez idők szerint egyedül így lehető. És így indultak meg dolgunk az alkotmányos irány felé.

Tudjuk, hogy a mult év végén a kormányzék újabb krisisen ment át. Néhányon a választott, néhányon a helyettesített magyar tagok közül leköszöntek. (De nem letétettek a mint a „Sieb. Bote“ elég hamisan állítja ezen tételben: „Die Mehrheit der Wiederspenstigen — warum nicht alle? — s ez utóbbi tételben rá ki a lap fenemlített célja — entlassen, und andere in ihre Stelle gestellt worden.“)

Azt sincs miért eltagadnunk, hogy a kormányzéknek éppen azon tagjai léptek le, kikről mint fiatalabbaktól legtöbb erélyt és tevékenységet lehetett várni, s így, a kik körül leginkább összpontosult a mérsékeltbb közvélemény; mert azt sincs miért tagadjuk, hogy a törvényességhez merevebben ragaszkodók ama kormányzék irányában sem igen lelkesültek.

Tudjuk, hogy ezen leköszönés a kormányzék személyzetének második korszakát idézte elé, midőn már csak három, országgyűlésileg választott tanácsos maradván helyén, nagyobb lön a helyettesítettek száma, és a nem magyar eredetűek kinevezése által a magyar és székely nemzetiség a kormánytanácsban annál inkább kisebbségben maradt, mert az elnökség is megváltozott, s a elnökségek létesítettek, kik közt az egyedüli magyar folyvást betegeskedett, s rég óta eltávozott.

Ezt azonban nem felhányásképp mondjuk. Mi soha sem voltunk barátjai a képesség rovására a nemzetiségi proportionak — s miután a kancellária a provisoriumot felállítá, saját felelősségére cselekedvén, oly kinevezéseket tehetett, a milyent legcélszerűbbnek vélt.

És im mi történik? A „Sieben. Bote“ írója e kormányzékkel sincs megelégedve, s havak óta Szebenben és Bécsben rendszeres csatározás foly nemcsak a kormányzék tagjai, de annak elnöke ellen is, ki mint főállású katona az uralkodó teljes bizalmát bírja.

Gr. Crenneville ő nmltgának meg kellett fontolnia azt, hogy küldetése october 20-kán innen esik, midőn a magyar királyság autonómiaja, integritása — az 1848-iki törvények revisioja feltétele mellett — visszaállított, s míg a „Sieb. Bote“ érdekelt cikkének írója, s többször hasonló irányban nyilatkozott szász elváratai, az új kormányzónál azon tulajdonokat akarnák keresni, melyek a Bach miniszterium teljhatalmának itteni főorgánjai korában a germán nemzetiség oly nagy előnyére ütöttek ki: addig a mostani kormányzó feladata az, hogy a lehetőleg fentartsa a reményt a haza törvényeinek visszaállítására nézve, s a nemzetiségeket, egyik vagy másik nemzetiség kapzsiságának elősegítése által el ne csüggeszse.

Mi szolgálhatott tehát ezen újból szervezett kormányzéknek is biztos alapjául egyéb, mint az ország azon törvényeinek tisztelete, melyek ellen a

császári nyilatkozványok kifogást nem tettek? És így helyes-e a „S. Bote“ írójának támadása a miatt, hogy a kormányzék az 1847-ki országgyűlésen hozott, s királyilag szentesített törvényszerint használja a kormányzasi nyelvet? — Ha a nyelvre nézve lehetne joga a kormányzéknek saját belátása szerint intézkedni, ugy nem csodálkozhatnánk, ha a kormánytanácsosok többségének nyelvet, a román nyelvet kezdenék használni. A román tanácsosok becsületére válik, hogy ők a törvényhez tarták magukat, s ily praetensiokkal elő nem állottak. A gubernium a megértetés feltételének engedett, tullept a törvényen, s a rendeletek szövegét most az illető nyelven küldi meg. A „Sieb. Bote“ írójának még ez sem tetszik?

A magyar közvélemény ez ellen sem tett kifogást; a nemzetiségek körül, hogy teendője lesz a törvényhozásnak, azzal minden magyar tisztában van, de különben is a provisorium behozatala után a magyar közfigyelem kevesebb érdekeltséggel van a kormányzék működése iránt.

Annál inkább belemerültek a szász lapok, kik a mint e cikkből jól kivehetni, azt hiszik, hogy ha gróf Nemes, Szacsavay és Cserey urak — „warum denn nicht alle“ leléptetnének, s még felül a „Herm. Zeit. óhaj-tása szerint a gubernium Szebenbe tétetnék át, akkor az összbiradalmi eszmék épp oly biztos kezek közé kerülnének, mint voltak a Stathalterey korában. Pedig meggondolhatnák ezen cikkek írói, hogy a kormányzéknel három választott tanácsos nem terem többiséget, és így valószínűleg e tanács román tagjai is talán buzognak legalább annyira az ország törvényei mellett, a mennyire azoknak hatáskörét a február 26-ki patens nem korlátozta.

A „Sieb. Bote“ említett cikksorozatában oly rámutatásokat látunk, melyekből a fenebbieket joggal következtetjük; mi szükség is volna azon mindenünnen összeszedett alaptalan akadékoskodásokra, melyek közt még azt is hajlandó az író vádként a guberniumra vetni, hogy Küküllőmegye bizottmányába egyetlen szász sem választott be? És tehet-e a magyar nemzet maga arról, hogy a kancellária által a megyebizottmányok létszáma oly szűk körre szorított, és hogy az 1848-iki szabadelvű és a népjogait biztosító választás helyett a szászok által indítványozott „interessen-vertetung“ eszméje alkalmaztatott rendeletileg a megyéken? A bécsi „Presse“ a szászokon Küküllőmegyében ejtett sérelem felett egy cikket hoz, és megtámadja a kancellárt igazságtalan választási rendszereért. Miért nem keresi ott a hibát a „Sieb. Bote“ írója is? Oh ez írót tudják, hogy ezen rendszer tőlük keletkezett, s most őket veri. Kár ez valóban, de mit tehet róla a gubernium is, ha a választók nem választottak szászt? És minő akadékoskodás még az, midőn az író a szász tisztviselők azon megrovandó hibáját, hogy ők egy haláleset fölvetelére nem mentek ki, minthogy ily esetre nincs applacidalva napidíj részükre, egyenesen a guberniumra hárítja, czélozván ezen szakma kezelőjére (gr. Nemesre.)

Im itt vagyunk, ráléphetünk a burocratikusan önzés tyukszemére.

Tudjuk, hogy a Bach vesztegető rendszerének egyik nyomasztó kiadását tették a napidíjak, melyek mindenféle fufangos fogások által a különben is jó nagyra szabott hivatali fizetést megtriplázták; tudjuk hogy e vesztegető rendszer a monarchiát milliárdra menő adósságba meríté, s tudjuk, hogy Ő Felsége, elhatározására indokul szolgált az anyagi kérdések is, midőn báró Bruck kijelenté, hogy csak az olcsóbb alkotmányos kormányzás útján lehet könnyíteni a birodalom pénzügyein. Éppen az volt a restitutio háttérében egyik remény, hogy az irtoztató burocratikusan zsarolásnak a népek önkormányzata véget vetend.

E végett a közigazgatás s törvénykezés költségei october 20-kán kezdve elvileg az illető országok hatáskörébe tétettek át, s valjon helyesen tenné-e Erdély ideiglenes kormányzéké, ha az alkotmányos jövődőt oly napidíjak dívatba hozásával készítené

elő, melyekről hazájukat erszényükön inkább szerető apáink mit sem tudtak?

Am a szász lapok, melyek oly nagy applausussal közzölték a hetes bizottmányi munkát visszaküldésekor kelt repraesentatív, melyben szembe a guberniummal kimondatik, hogy ez országot patensekkel nem lehet kormányozni, e lapok, melyek a fundus regius autonomiáját annyira kívánják kiterjeszteni, hogy annak a Sachsenland országos tekintélyét követelik: most e lapok intentioja oly kormányzók, mely patensek által szabályoztassa a nyelvkérdést, félreértve a törvényt, és félreértve az ország autonomikus jogát, a közös birodalom rovására utalványoztasson minél nagyobb fizetést, és minél több napidíjt.

Nem kedveznek az idők, hogy ama cikkek publico politikai irányának bírálatába bocsátkozzunk, ámbár joggal megkíváncsiuljunk, hogy a szász lapok se ingereljenek minket lelkiünkhez forrott alkotmányos felfogásunk boncolgatásával — ha mi hallgatunk hallgassanak ők is, s cselekedjék az uralkodó — de néhány észrevételt kelle tennünk ama cikkek, mert tapasztaltuk, hogy az erdélyi német lapok cikkei kanócz gyanánt hatnak a bécsi lapok egy részére, melyek már is nem ritkán gr. Crenneville-t, s az egész habár nagyobb részint románokból s szászokból álló guberniumot ultra magyarok, 1848-sok befolyása alatt állóknak kiáltogattak.

Mi azt hisszük, hogy a restitutio természetét önként vonja maga után a jogfolytonosság elismerését, s a mely elvet pártol a kormányzat Hessen-Kasselben, azt védi végre benn is; de ha a „Sieb. Bote“ támadást intéz a gubernium ellen, azt kell megmutatnia, hol szegte meg ez a törvényt? Oh a hazai törvények megszegéseért nem fáj a „S. Bote“ írójának feje! Ellenkezőleg éppen az a hiba szerinte a guberniumban, hogy a hol lehet ragaszkodni a törvényhez.

Megvalljuk reánk nézve, kik a legalitashoz szorosán tartjuk magunkat, közömbös kérdés az, ha a kormányzók személyzetében a helyettesek helyettesekkel váltogatnak fel; előttünk azok csak az időjelenségek horderejével, bírnak az sem döbbsen meg, ha a „H. Z.“ óhajta szerint a kormányt Szebenbe tennék is át. A provisorium törvényes következményt nem szül a jövőnek. A korlátnokság cselekedvén saját felelősségére, mi tetteinek csak átment, de jogi következményeket nem tulajdonítunk. Hanem a szász lapok kifakadásából ime kihuzzuk a corrolariumot.

E lapoknak nem tettsett azon kormányzók, melynek élén gr. Mikó állott, s melyben a magyar és székely képezte némileg a többséget. A fenczimzett cikkek nagyon megtámadja a kormányzók ezen korszakát.

Ezen lapoknak nem tetszik a mostani kormányzók, melyben a magyar és székely képezi a kevesbbséget, s a román s szász a többséget.

E lapoknak tettsett a Szebenben székelő helytartóság, mely sem magyarokból, sem székelyekből, sem szászokból, sem románokból nem állott, mely németül adta ki rendeleteit, végzéseit, s mely alatt a legutolsó járásbírósgát sem fogadott el csak egy magyar vagy román kérelmet sem. Ekkor a szász lapoknak soha sem volt panasza a nyelvkérdés miatt, a napidíj miatt sem volt.

Azt hisszük, azonban, hogy miután a mostani gubernium, és az akkori helytartóság közti választásnál a koczka a kormányzók javára esnek, tán ezen organum képessége lesz átvinni a provisoriumot a véglegességbe, mint egy olyan, a minőről a „Sieb. Bote“ érdemes írója ábrándozik, és ezt annyival inkább, mert a mely politikai felfogást egy pár német lap kitüntet, alig hisszük, hogy azt maga a szász nemzet éppen ugy osztaná, s ha osztja is, az e hazában nagy kisebbség.

A népnevelés érdekében.

A kolozsvári ev. reform. néptanítók a következő figyelemreméltó felhívást intézték pályatársaikhoz.

Tisztelt pályatársaink! A nevelés- s oktatásügy érdekében keresünk fel titeket, kik velünk együtt éppen e fontos ügynek szenteltétek életetek munkásságát. Hiszünk, hogy elbivatásunk nagyságát mindnyájan felfogtátok, s hisszük azt is, hogy nem egyszer sóhajtottatok fel pályánk terhei s fáradozásaink sikertelensége érzetében: éppen ezért reméljük, hogy szíves felszólításunkat örömmel veszitek, s közreműködésüket a legnagyobb buzgalommal fel fogjátok ajánlani.

Népnevelésünk, fájdalom, mint mindnyájan tudhatjuk, igen, igen hátra áll. Nincs szándékunkban ezáltal mindazon okokat elősorolni, melyek előmenetelét oly sok oldalról akadályozták és akadályozzák, minthogy azok megszüntetése nagyrészt nem is áll hatalmunkban; de belátnak azt, hogy a népnevelés, a népiskolák sorsa senkitől és semmitől

nem függ annyira, mint éppen mitőlünk néptanítóktól, ugyanarra, hogy az értelmesség és erkölcsi javulás e legfőbb tényezőinek kedvező eredményeire az érdem nagyobb része bizonyosban minket illet, valamint az ellenkező esetért is a súlyosabb vád nem önkéntől hárulhat reánk.

Ha egyházaink s egyházi előjárásaink a lehetőleg mindent megteennének is népiskoláink felvirágoztatására: hasztalan lenne minden áldozat, ha hiányzanék bennünk az ügy iránti érdeklődés és lelkesítés! Hasztalan találja fel a tudomány s tapasztalás a leghevesebb nevelési elveket, a legjobb, legtermészetesebb s legélhetősebb tanmódokat, ha hiányzik bennünk a kellő belátás, a nevelés- oktatásban e vívmányait alkalmazásba venni, ha mi folytonosan nem képezzük magunkat a pályánkra tartozó ismeretekben s eljárásokban: a tanítókkal együtt iskoláink is a kortól messze hátra maradnak.

Tanító-társaink! tegyük keblünkre kezeinket s valljuk be őszintén, hogy a csak tőlünk függő körülményeink közt is nem állhatott volna-e eddig is jobban hazánk népnevelésügye, ha mostoha sorsunk mellett is hivatalos teendőink érdekében nagyobb buzgóság hevitette volna többeknek kebleit, s jövőben is nem tehelünk-e többet, ha nagyobb lelkesedéssel s képeztebb erővel járunk el mindnyájan kötelességeink teljesítésében?

Magunkba szállva, komoly megfontolás után lehetlenség be nem látnunk, hogy az az ismeret s tapasztalás, melyet tanítói tevékenységünkben s egyetlen, nem rég keletkezett képezdeinkből magunkkal hoztunk, koránt sem elég arra, hogy csupán erre támaszkodva hivatalos foglalatosságainkat a haladó világ szemében intézessük; kivált elgondolva azt is, hogy ez iskolai s képezdei képzés a még eléggé meg nem biggadt kedély, a forrongó észjárás, az ábrándos fiatalok éveiben történik; a nevelés- s oktatás-tudomány pedig, mint a mely a legkényesebb, legbuzgósabb emberi feladatok közé tartozik, ugyancsak komoly tanulmányozást igényel. Bizony a jó tanítóknak is, mint a jó papnak, holtig kell tanulnia, hogy nehez, de magasabb hivatásának kellőleg megfelelhessen. Elszigetelten egyenként azonban önképzésünk csak nagy későre vezethetne, ha oly sok tárgy s teendő mellett vezetne is célhoz, főleg nevelésirodalmunk fejletlensége korszakában. Nincs más mód, mint az ugyanazon egy pályára harcosainak egymás támogatását, tanácsát s példaadását venni igénybe, egymás tanítására, képzésére szövetkeznünk.

Mi alulírtak, mint a kolozsvári ev. ref. anyaszentegyház kebelében levő népiskolák vezetői, tanítói ártérven, átérzve a fentebb említett igazságokat, felfogva a korszellem s jobb sorsra hivatott édes hazánk követeléseit, el is kezdők e részbeni kötelességeink teljesítését, a mennyiben elhatároztuk, hogy a külföld s testvérházaink tanítóinak példájára ezentúl mi is néptanítói értekezleteket tartunk.

Még oly országokban is nélkülözhetleneknek tartják az ily konferenciákat, hol több s jelesebbnél jelesebb képezdek léteznek, és számtalan nevelési közönyök s évkönyvek állnak a tanítói kar rendelkezésére, melyek által szerzett kincseiket, tapasztalásukat épült ismereteiket, főfeladatosaikat szelvényben közölhetik másokkal a hivatottabbak, melyekből többoldalul s mindegyre merithetnek maguknak oklást a tanulói vágyok. Nagyon helyesen mondja testvérházaink egyik jeles tanára Imre Sándor a „néptanítói értekezletekről írt cikkében „Néptanítók könyve“ 1860. új folyam I. kötet I. füzet 6-ik lap), hogy tanítóra nézve a tisztasággal érintkezés pótolhatja, mit másokra nézve az utazás, a többféle intézetek megismerése s tapasztalás, a mestereink nézve a különféle mesterek, műhelyek körüli forgolódás eszközölhet.

Tárgyai e tanítói értekezleteinknek, mint másutt is minden ilyenféle tanácskozmányoknak: minden a tanítónak, mint tanítónak hatásköréhez, hivatala folytatásához tartozó tárgy, eszme u. m. az egész iskolavezetésről s tanításról általában s részletekint való véleményezések, különböző tanmódok ismertetése, megvitatása, be vett vagy beveendő kézikönyvek bírálat, egyes tantárgyakra, a fegyelem- s rendfenntartására, az iskola és szülők közti viszonyra vonatkozó értekezések, sőt egy s más tárgyból gyakorlati tanítások, példányelőadások valamelyik népiskolánkban stb. stb. De csak is a tanítógy terére kívánunk szorítkozni, gondosan óvakodva minden az iskola körén kívül eső tárgyra való beavatkozástól.

Komoly szándékunk, erős elhatározásunk fölül aláztos főtérjesztést ténny egyházi államunk fejéhez, főtízteletti püspök Bodola Sámuel ur ő méltóságához s a helybeli kebl egyháztanácsához: kezdeményezésünk mindkét helyen kegyes helyesléssel s buzditással találkozott.

Előnkünk megvalósításával értekezleti ügyünk már teljesen szervezve is van. Főelőnkünknek éppen főtízteletti püspök Bodola Sámuel ur ő méltóságát szerezésének megnyerni, ki az egész erdélyi ev. ref. anyaszentegyház kormányzása s más bókros teendői mellett is főpásztori buzgóságát eddig is helybeli népiskolákra oly jótékonyan kegyeskedett kiterjesztetni, hogy újrászervezésüket leginkább ő méltóságának köszönhetjük; alelnökönknek: a nevelés s oktatás terén hazaszerte ismert s tisztelt tanár T. Indali Péter urat és helybeli nagyreményű fiatalabb lelkeszeink közül T. Szász Gerő urat kértük fel és nyertük meg, s egy pár értekezletet erélyes s buzgó vezetőség alatt tartottunk is már.

E felszólításunk is egy ilyen teljesen rendezett értekezletből kél, melynélfogva ezenell tünepélyesen felkértünk, különösen titeket közelebbi akól pályatársaink: vegyetek részt tanácskozmányainkban; az ismeretekben és tapasztalatokban bővülőköt véleményeitekkel velünk közölni, a kevésbé jártasok: okólni! Mindenesetre vitaközásaink utján hovatovább mindinkább tisztába jöni állásunk, s minden teendőinkhez tartozókat felől, s munkásságunkat szeretett hazánkra, nemzetünkre s vallásunkra nézve minél hasznosabb s tudósabb tenni. Adandó alkalommal hasonló célból mi is örömet elmegyünk hozzátok.

Ne riasszon vissza e magatok képzéséről, s ez által a haza leendő felvirágozásának közremunkálásától szűkös állapotok, szegénységnek sajnos érzete. Megtevének résztünkről mindent, a mi csak hatalmunkban van: lehetetlenség, hogy

a hiven s lelkiismeretesen teljesített kötelesség illő méltánlása is minélőbb be ne következze az illetők részéről. „Honos et praeium.“

Nem kis érdemeket szerezhetnének a haza és népnevelés érdekében nagytízteletti esperes s buzgóbb lelkes uraink s az egyházak lelkesebb gondnokai, ha pályatársainknak, avagy csak egy ideig is értekezleteinkre jöhetési vágyaik elérhetőse nézve segédkezetek nyújtan sziveskednének.

Kétféle gyűléseket állapítottunk meg u. m. kis és nagy gyűléseket. Kis gyűléseink lesznek minden hónap első szerdáján délután, valamelyik alelnök vezérlete alatt; nagy gyűléseink évenként kétszer, még pedig a főnlök ur ő méltóságát alatt. Mikor tarthatók legalkalmasabb időben a nagy gyűléseket, azt az első nagy gyűlés határozza meg. Ez első nagy gyűléstünk leendő folyó évi október 31-én. Gyűlés helye a helybeli ev. ref. főtanoda lelkes tanári karának szíves kegyéből a főtanoda valamelyik hallgató teremé.

Mind a kis, mind a nagy gyűlésekre tárt karokkal várjuk mindazokat, kiknek szívükön fekszik a népnevelés szent ügye, kiváltképpen pedig titeket közelinkben lakó néptanítók.

Jertek, jertek tehát szeretett pályatársaink! Egyesítsük akaratainkat, szétfogásolt erőnket a haza népnevelésének, mely alapja a hon jólétének, felvirágoztatására; mert csak így remélhet, várhat sokkal több buzgó vallásos híveket az egyház, értelmes felvilágosodott s rendületlen honfiakat a nemzet, a haza! A mindenható Isten áldása legyen tiszta szándékú vállalatunkon! Kolozsvárt, június 7-én 1862.

A kolozsvári ev. ref. néptanítók.

Midőn a fennebbi felszólítást közre adjuk, nem melőzhetjük figyelmeztetni arra a tehetősebb községek egyházi s világi előjáróit, valamint a népnevelés vagyonszába barátait, hogy ezen igen magasztos cél előmozdítására haza-fias áldozataikkal járuljanak, s tegyék képessé a vidéki iskolatanítókat, hogy a néptanítók központi értekezletén minél gyakrabban megjelenve, ott pályájuk feladatára nézve irányt vegyenek, hogy így a nálunk annyira elbanyagolt népnevelés biztos leendőket s határozott irányt vehessen. A szegény nép mivelődése és jóllete vissza hárul a községek és vagyonszába jólétére.

Ref. Vincz, jun. 30. 1862.

A legközelebbi évtizedben Isten látogatásait és csapásait elég okunk volt érezni. S most a hamvaiból phönixként fölemelkedni kezdett kicsiny mezővárosunkat újabb csapás érte. Ugyanis a dúsdáddal bízott jelen esztendővel azt gondoltuk: Isten már megelégteli szenvedéseinket, s ime midőn a gabona megérve, már már kezseinkben lett volna, a hallatlan égháborúk e hó 15- és 27-én délután 2 és 3 óra között ősz- s tavaszhatárainkban és szőlőhegyeinkben minden termést eszünknek egészen megsemmisítettek. Az óta mindennap esik ugyanarra, hogy minden mezei munka meg van gátolva. Epp most is midőn e sorok at írom, egy nagy felbuzgadás zuhan le iszonyu mennydörgések kíséretében. Ez az alkalommal a száraz-mennykő a rom. kath. templomban, hol az énekvezér, édesanyjával, gyermekével és a barangozóval a nehez idő eltávoztatásáért imádkoztak, becsapván, a 70 éves öreg asszonyt halálra ütötte azonnal, az énekvezért és fiát elszedítette, kik azonban ismét életre jöttek.

Bizony sok csapásnak, sok inségnek, és fájdalomnak voltunk kitéve a legközelebbi években! De azért el nem csüggedünk! Im, szent Pál azt mondja: hogy Isten éppen azokat dorgálja meg, kiket szeret; megostoroz pedig valakit fiává fogad, s fáttyaknak és nem fiának nevezi azokat, kik a köz csapások alatt Isten dorgálásán kívül esnek.

Véges elménk nem látja át a jelen évi természeti csapásokban, minő jó céljai voltak Istennek. Azért megnyugszunk akaratján zúgolódás nélkül, mert nem hágy el a mi mennyei atyánk, sőt megvigasztal és meg áld.

T. M.

Háromszék, jun. 16-án 1862. *)

Sepsi egyházzsékünkben, mert egyházmegyének, mint némelyek szokták, székely történelmi emléktűk megtagadása nélkül csak nem nevezhetem, tavaszi székelyi szinatonunkat **) június 12-én tartók meg. Szerencsénk volt körünkben tisztelhetni mélt. Beldi István algonok urat is, ki szíves volt szokott egyházas buzgalmánál fogva a délután 3 óráig tartott, nem éppen lármátlan üléseseinkben folytonosan résztvenni.

A felmentült vagy kitűzött tárgyak halmazából csak is az érdekesebbeket s azokat is csak vázolatilag, mintegy dió-hajba szorítva, célom felemlíteni.

A közsinati követéség elintézése mindjárt kezdetben, sok időnkét vév igénybe. Mert megvallom, mi sepi papokul a legszigorubb pontosság alkotmányos szellemtek szoktunk lenni. Mitűn nt. Gödri Ferenc esperes atyánkfa nyilvánította, hogy kora s körülményei miatt nem menend közssinatra, t. főjegyző atyánkfa pedig a hivatalból elemzés mellett nyilatkozott, kérdéssél tüzett ki: „egy második követ főjegyző atyánkfa mellé választassék-e?“ A tüzés mellett- és ellenvitatkozások miatt szükségessé vált titkos szavazás igenlőleg döntötte el a kérdést. Minek folytán T. Nagy Sándor 18, t. Csizsér Gábor 22 szavazatot, mindkét ifjú pap atyánkfa méltányosan közvélemény jelöljei — kaptak. E szerint T. Benedek Áron főjegyző és t. Csizsér Gábor r. önlök atyánkfa menendnek keblünk-ből a Déván folyó hó 29-én kezdődő közssinatra.

*) Ezen jun. 16-án írott levelet július 3-án vettük, gyors közlekedési viszonyaink példányul. Szerk.

**) Részletes szinatonak is, mint többen szokták, nem nevezhetem. Mert nézetem szerint részletes, valami részszertintés eszméjét foglalja magában: s részletes szinat mintegy annyit jelenthetne: Quasi partialis synodus. Ellenben részleti szinat annyit: reipsa synodus partialis. Mondjuk ugyan: ezetes étel; mert az csak részint ezetes; de nem mondjuk: művészetes bírálat, hanem művészi stb. En ugyan neolog nem vagyok. Azt avatott szakértőkre bízom. De mégis e tárgyat bátor vagyok a t. szerkesztőség elébe terjesztve i. a. b. Bár minő ítéletet kapjak, nem fogom fellebbezni.

Nó de! botránkozat köve lón némely t. atyafiak előtt azon körülmény, miszerint a jelenvolt iskolamester atyafiak is mint olyanok, kik aránylag fizetik a zsinati utpénzilletékeiket, velük együtt szavaztak. Óvás is tétetett. Eső után kúpenyeg!

Egy más érdekes tárgyra megyek: A főt. sz. közszinatlak az egyházmegye és székekre véleményadás végett mult évben kiküldött azon indítványát, melyszert az egyházak által évenként adatni szokott 1200 pforint püspöki pótlékfizetésnek kieszközölése és anyaszentegyházunk közköltegeinek fedezésére egy élőtlőke állítatlaknak oly módon, hogy anyaszentegyházunk minden tagja, lélekszám szerint, évenként fizetne egy-egy osztrák é. krt. r. zsinatunk méltánylással fogadva még mult évi november 4-én tartott ülésében tárgyalta vala. Keblünkbeni életbeléptetésére a következő eljárást látta czélszerűnek: a) t. esperes atyánkfa egyházainkba mielőbb kibocsátandó köriratában az indítványt terjeszse hitorszosaink elébe; szokott tapintatos modora szerint indokolva, hogy mily tödvös legyen mind jelen, mind jövőre nézve a nevelésügy és egyházasság érdekében egy oly pénzalapnak létesítése, mely hitorszosaink egyes filléreiből mennyit az evangyeliomi szegény özvegy is vetett a szegények ládájába, alakulva, még idővel dusan kamatozand az egyház szüksegeinek fedezésére. Egyszersmind hívja fel egyházainkat, hogy közgyűléseikben e tárgyról jegyzőkönyvileg nyilatkozzanak. b) Meghagyta a kiszállandó részleti egyházlatogató sz. székeket, hogy előszavakkal is buzdítsák e czélra hitorszosainkat s az eredményt, bekérve az egyházak véleményét, iktassák jegyzőkönyvbe.

A kiütiútt eljárás pontosan véghezvitetett, s egy-két szegényebb egyházat kivéve, mindenhol rokonszenven találkoztunk. Azonban t. esperes atyánkfa közelebből kibocsátott körlevelében azon felhívásának, hogy az illetők a fenfőrk élőtlőke megalapítására ajánlott krajczáros gyűjtőleket máj napi közgyűlésünkben szolgáltatnak be, óhajtott eredménye nem lett. De, uraim, a napunkint érezhető pénzszűke s azon aggasztó körülmény, kedélyünket leverő kilátás a jövőbe, miszerint öszgabona aratásunkat egy-két nap alatt elfogjuk végezni, némileg mentsegtől szolgálhat elkésztőnknek.

A már évek óta vajudó Rikánbeli egyházi özvegy, árva-gyámintézet mibőlletéről is a t. szerkesztőség engedelmével nehány szót. Mi nagyon fontolgatók vagyunk. Az életvitünk: „Lassan siess, tovább jutsz.” Még régen megpendített függő kérdés vala: „önálló külön gyámintézetet alapítsunk-e, vagy a kézdi-orbai gyámintézethez, melynek alapszabályai kijavítva a közszinat által is megerősítve, csatlakozzunk?” Már-már azt hívők, hogy függve is marad a korszerű kérdés. Elvégre csakugyan komolyabban vevők ez érdekes ügyet. Részleti zsinatunk mult évi november 4-én tartott ülésében tekintetbevéve egyfelől, mikép a Rikánbeli protestans egyházszékeket már évszázadok óta együtt élvezett fejedelmi kiváltság köti össze; másfelől átlátva azt is, hogy egy gyámintézet annál állandóbb, minél számosabbak részvényesei tagjai: a kézdi-orbai gyámintézetbezi csatlakozást határozatlán kimondotta.

Csatlakozásunk lényegesebb feltétele abban áll, hogy keblipénztárnokot, alpenztárnokot válasszunk, kinek teendője az egyházszékünkbeli részvényesektől a részvénydíjakat felszedni, s a legközelebbi alapító egyetemes gyűlésben választandó főpenztárnoknak beszolgáltatni. Keblipénztárnoknak mostani r. zsinatunkra t. Bartha Lajos atyánkfát tetteg meg is választottuk. A főpenztárnok fizetése leend az öszmés kamat 10 százalékának felezése, mert a más basonfeszés illetőleg az alpenztárnokok díjazatlaknak. Az intézet központi testülete, közigazgatósága, az egyetemes gyűlésnek felelős elnök, jegyző és választmánytagokból álland. Mások bővebben.

A jó ügyet Isten áldása követi. Nem vetettünk s mégis aratunk. Még részvénydíjt nem fizettünk a gyámintézet pénztárába, s mégis némi anyagi gyarapodásnak örül intézetünk. Sepsí egyházvidékünk a mult évi közszinati asztaltartástól megmaradt 330 o. é. forint öszszegnek 2/3-dát, és így 220 forintot az intézet pénztárába utalványozott. Mélt. L. M. egyházközösségi főgondnok ur, a jötevésegről ismeretes emberbarát, mint értesültünk 200 frtot, nt. Sz. J. kézdi h. esperes atyánkfa ugyan annyit adományozatlaknak. A jó példa lelkesítőbb, mint bármily ékes felhívó beszéd.

Egy sok tekintetben fontos tárggyal, mely napikérdessé vált, végzem be közleményemet. T. esperes atyánkfa a közszinatot tétetett és az egyházmegye, s székekre a zsinati jegyzőkönyv 27-dik száma alatt, véleményadás végett kiküldött azon indítványt: „hogy a jegyzők esperessége k övetkezése eltöröltessék, az esperesek pedig a 86-dik canon módosításával csak bizonyos időre választassanak”, tüzte ki tárgyalásul.

Az esperességi successio eltöröltését illetőleg, nem volt fitkos szavazásra szüksegtünk. Egyhangulag kimondott: „a jegyzőknek esperességre közvetlen k övetkezése, a successio tulatlak magát.” Hangzott a teremben: „delendam censeo! moriatur!” Nem volt egy lélek sem, ki pártolására lépnek fel a szegény elaggott öregnek. Pedig bizony, uraim, a szegény agg öreg, ha jól meggondoljuk a dolgot, valami kegyeletet mégis csak érdemelne, hogy aztán békével menjen a sirba. Mert, nemde, a korsűkség, ez az optima rerum magistra, volt szűlő anyja. Az usus, ez a codicilló, törvényeket alkotó hatalmas ur keresztelte s confirmálta. Ifjusága s férfikora napjaiban sok hasznos szolgálatot tett hatáskörében... De hagyjuk a képes beszédet, hogy ne láttassunk komoly tárggyból tréfát úzni.

Mertül fel oly vélemény is, mely az eltörölés quo modóját fejtegette s ugy nyilatkozott: „A successionak, ha nem csupán papi uralom szűlte jogbitorlásnak vesszük, hanem törvényen, törvényes szokáson alapult hivatali lépesözetnek tekintjük, törvényhozáss után, törvényesség korlátai közt kell eltöröltetni.” Ezen véleménynek mintegy az az értelme lehet: a k övetkezetes törvényhozássnak vannak bizonyos jogelvi, melyeket a törvényhozássnak szem elől tévesztene nem lehet, nem szabad. Én lemondhatok jogaimról, a törvényhozó hozhat új törvényeket; de az előbbi fenállott törvények szerint szerzett s jó hiszemmel élvezett jogaimtól önkényit-

leg meg nem foszthat. Az ily eljárás nem törvényhozáss, hanem octroyozás nevet érdemelne, s megszüntetne minden jogbiztosságot. N. N. a fenálló törvények által biztositott k övetkezés reményével segédpappá lett; lehetne-e már az k övetkezeten, hogy N. N. ezen jó hiszemmel élvezett reményétől, jogától megfoszsa a törvényhozó későbbi akaratát? Ezt mondhatni más egyéb örökösödési jogokat illetőleg is.

Mondassék ki, hogy az esperességi successionak nincs semmi törvényes alapja; hogy a successio nem törvényes szokás, hanem balszokás szűleménye; hogy nem az ajtón lépett, hanem az ablakon lopódzott a bureaubá: mennyi főnakság, mennyi az egyház közigazgatási belső szerkezetébe vágó anomalia származnék abból! Nem tiszta kűtfőnek folyama is zavaros. Könnyen azt mondhatná az ember: tehát a successio jegyzőkből választás nélkül egyházmegyei vagy egyházszéki kormányzásra lépett esperes atyafiak hivatali állása is törvénytelen... Azt is mondhatná az ember: ha a 86-dik canon ellenére választás nélkül esperesekké lett atyafiaknak joguk van, a successio érvénytelenítése után is az esperességekben megmaradni: a viszonsosság elve szerint, joguk van a közvetlen k övetkezéssel választott jegyzőknek is, választás nélkül esperességre lépniük.

De nem czélom e tárgyról kimerítőleg értekezni. Arra sem időm, sem képessésem. Lássák, mit csinálnak vele a jogtudósok. Csak mint eszmecserét hozom fel ezen avatlatlan tollal egyoldalul öszszefezelt megjegyzéseket. Aztán azt sem akarnám, hogy valaki dévajkodva szememre lobbantsa, mit az evangyeliombani szolgálólány mondott vala a rebegő Péternek: „Bizonny te is egy vagy azok köztül, kik a törvényt káromolták, mert a te szód is megjelent tégedet.”

Bátor vagyok még csak egyet e tárgyról megjegyezni. Azt is kérdéstül tevő a közgyűlésben egy t. barátunk: „ha a successio eltörölésével a teljes tisztválasztás anyaszentegyházunk keblébe törvényesen behozatik: a jelenleg hivataloskodó jegyzőkre, kik újítás alá nem esés feltétele alatt választattak, s a k övetkezés folytán lett esperesekre vissza fog-e hatni az új törvény ereje?” A kérdés felelet nélkül maradt. Azonban ugy vélem, erre egy más kérdés adhatna némi feleletet. Ha t. i. te egy jognak, birtoknak, adományzás, öröklés, szerződés vagy végrendelet után tulajdonosa lettél, s azt minden háborítás nélkül birtad, mondhatná az új törvényhozó: „Jogbitorló vagy, az nem a tied!” Igaz, minden hasonlítás valamit szántit... Tan csak nem tettegének disponibilis állásba. Aztán talán hivatali letett eskűjük kötelezése alól is dispensáltatniok kellene. Vaonak az átmeneti korszaknak is, bizonyos sine qua non-jai.

De dióhajba szorítás szándéka mellett is igen terjedelmessé, legalább külterjessé lön egyveleg közleményem, sietek röviden bevégezni.

„Az esperesek, a 86-dik canon módosításával csak bizonyos időre választassanak-e?” Részleti zsinatunk a közszinati indítvány ezen ágát minthogy az örökös hivataloskodás egyházi alkotmányos testületben, a közvélemény szerint csakis nagyon kivételesen, minő egyedül a püspöki hivatal, méltányolható, egyhangulag pártolta. Azonban átlátva, hogy az egyházi közigazgatás csak hasznos gyakorlat által szereshető, észlely eljárást s tapintatot igényel; véleményezi, hogy az esperes újítások ne három év, mint az ülnök újítások szoktak, hanem mindig hat év mulva tartassanak. Egy közpaz.

Az erdélyi muzeum részére f. 1862 ik évi jun. havában beküldött adományok jegyzéke.

I. Könyvek s kéziratok: Heckenast Gusztáv nyomdájától, Főrendi napló, Pest, 1861. 1 kötet. — Révész Imrétől, A magyar prot. egyház védelme, Sárospatak, 1862. 8-r. 1 kötet. — A bécsi es. kir. földismeit társulattól, Jahrbuch der k. k. Geologischen Reichsanstalt XII. Bond. Wien 1862. 8-r. 1 kötet. — A bécsi es. kir. tudományos akademiától, Akadémiai nyomtatványok. — Poncezett Nándortól, Universal Handatlas 5-te verb. u. verm. Aufl. Glogau 1857. 1 kötet; és két eredeti kézirat: I. Apafi Mihály ndvari személyzetének Conventióji és egy esketés 1712-ből. — Szentkirályi Ferencztől 26 darab eredeti levél és két másolat. — Kis Zsigmondtól, 11 darab eredeti levél. — Ugron Jánostól, 3 darab eredeti levél a 16—18-dik századból.

II. Érmek: Fajk Mártontól, 3 darab újabbkoru réz érem. — Tiboldi Istvántól 3 darab lengyel 22-ist érem.

Közlő Brassai Sámuel, m. h. i.

KÜLÖNFÉLÉK.

— Örömmel értesülünk arról, hogy nemzeti színházunk igazgatójának sikerült hazánk csalóányát Hollosy L. Korneliát vendégszerepekre megnyerni, miáltal Kolozsvár ismét valódi műtővezetben részesülend. A művész az itteni loverseny alkalmával kezd meg vendégszereplését.

— Legifjabb gróf Bethlen János hazánkfától a „Korunk”, egy kis helyreigazítást: közzöl, mely a lapunk jun. 24 diki számában az ev. ref. tanoda zene- és énekvizsgájáról Gyöngyösi János hazánkfia által közzölt ismertetésre vonatkozik, s melyszert méltánytalanság lenne emlitelennül hagyni, hogy az iskolai zenekar szervezése körül báró Bánffy Dezső hazánkfának kiütiútt érdemei vannak.

— Ugyancsak a „Korunk”-ban olvassuk: A „Kolozsvári Közlöny” közelebből egy tudósítást hozott, mely szerint egy ajtoni román polgárt 150 frt megroboltak. Hiteles forrásból ugy értesültünk, hogy e rablást ajtoni lakos Veres Vaszin, tordai heti vásárról hazatérő útjában, négy bérés követte el, kik azonban a tordai alhadnagság által befogattak.

— Bécsből írják a kölni újságnak: „Az itteni politikai körökben nagyobb izgatottság van, mint ez évszabban rendesen lenni szokott. A belgradi események Ausztria államférfiait élénken figyelmeztették a veszélyekre, melyek a monarchiát fenyegetik; újlag gondolnak a Magyarországgal való kiegyenlítésre. Az ezen lapban is közzölt felhívás ennek csak előfutója volt. — Pesten újabb értekezletek tartattak. (Egyről se hallottunk.) Kovács és Zichy urak

közze is tettek már egy engesztelődési programot, hivatkozva a benyomásra, melyet a dunai confederatio terve, Magyarországon előidézett. Ausztria kormánya érzi, hogy komoly körülményeknek néz elébe. Mondják, hogy a magyarországgylülés mindenesetre egybehivatik, s vele együtt az erdélyi is. A kettőnek ezen egyszeri egybehivatása új választások megrendelését teszi szükségessé.”

— A triestiek egy cigánybandát is vártak s igen sajnálták, hogy ez itthon maradt. Megígérték egyszersmind, hogy a nyár folytán ők is meglátogatják a magyar tengert, a Balatont és Pestet. — A kirándulás a buda-kanizsai vasútnak 20,000 forintot jövedelmzett.

— Csabaváros képviselői testülete elhatározta, hogy bármennyi kisedovoda keletkezzék a községben, mindnyájának lakbérét fizetni fogja. Ennek folytán mint t. levelezőnk tudósít, a jelenleg fenálló két kisedovontézet helyett nem sokára hat leend, mely aztán képes lesz 4—500 kisedet a kellő gondviselésben részesíteni. Szeretnénk valamit tudni a czélba vett gőzfűrdő és az oly melegen felkavart gazdasági tudokozó intézet sorsáról.

— Ormódy Bertalant, kit egy költeménye miatt fogtak el Sopronban, a katonai törvényszék négy havi börtönre s hetenkint 2 nap bőjtire ítélte. Ormódy az ítéletet főlebbezte.

— A Vezuv ismét kezd rakoncátlanlankodni. Pompeji felé látván szór, Portici irányában pedig hamut. A környéken lakók erősen meg vannak győződve a vulkánserü kitérésről.

— Az „Augsburger Allgemeine” jun. 22-kéről azt iratja magának Triesztből, hogy a magyarok a „Salamander” és a „Venus” hadi gőzösök csaszári lobogóit megjelénették. E sorok írja, mint szemtanu, csupán az igazság érdekében jegyzi meg, hogy a nevezett hajókon akkor, midőn a magyarok által látattak, semminemű lobogó sem volt, s hogy utazóink éljenek az árbozrudakon sorakozott, s onnét minket tödvölő matrőzok riadásának voltak viszonlővölzete.

— A Correspondence Franko-Italienne írja, hogy a magyarok kirándulása Triesztbe nagyban foglalkodtatja az olasz lapokat. Valamennyi lelkesen ír ez alkalmából a Magyar- és Olaszország közötti kölcsönös viszonyról. A bécsi „Presse”-nek pedig azt írják Triesztből, hogy a jun. 22-ki tüntetésekért utólagosan több egyént elfogtak e tengerparti városban.

— Zágrábban a szerb mozgalmak iránt nagy rokonszenven nyilvánul, a mult hó 19-én egy kereskedők, tanuló- és polgárokból álló csapat, késő este, hazafias énekeket dalolva járta be a várost, s közben „éljen a szerb szabadság”, „éljen Mihály herczeg”-et kiáltoztak.

POLITIKAI HIREK.

ANGOLORSZÁG. London, jun. 25. A „Köln. Ztg.”-nak írják: Russel lord kérdést intézett Flahault gróf francia követhoz, vajjon nem volna-e lehetséges, Angolország jóakaratu közbenjárására a további vérontásnak Mexikóban véget vetni. Erre a francia követ a legnagyobb udvariassággal azt válaszolta, hogy Franciaország ez ügyben sokkal tovább ment, mintsem közbenjárási ajánlatokat fogadhatna el.

FRANCIAORSZÁG. Páris, jun. 26. A nap legfontosabb eseménye Olaszország elismertetése a sz. pétervári kabinet által, és az orosz-francia-olasz szövetség keletkezése. Mondják, hogy Thouvenel ur már holnap tudatni fogja az orosz kormánynyal, hogy Olaszország a kínált föltételeket elfogadja. E föltételek Magyar- és Olaszországra vonatkoznak. Az elismerést előkészítő tárgyalásokról diplomatai körökben k övetkezőt beszélnek. Porosz- és Olaszország már régebben megegyeztek, hogy Olaszország elismertetését illetőleg egyetértéssel fognak működni, s e tekintetben szerződést is kötöttek. Poroszország azonban politikája változásával együtt rögtön más gondolatra jött. Bismark Schönhausen gróf mindent elkövetett Párisban, hogy az elismertetést elhalasztassa, de eredménytelenül. Oroszország elismeri az új királyságot, és azon tanácsot adja Poroszországnak, hogy részéről szintén a legezűszerűbb lesz, az adott példát követni. Minden kétségenkívül van, hogy a keleti kérdés szoros összefüggésben van Olaszországnak az északi óriás által leendő elismertetésével.

Napoleon császár egy közelebből tartott minisztertárlakban a k övetkező nagyfontosságú szavakat mondá: A szabadság oly kincs, melyet csak gazdálkodás vagy azáltal lehet gyarapítani, ha az ember el nem vesztegeti. A nagy vagyon eszköz arra, hogy az ember sok akadályt legyőzzön: a szabadságnak azon tulajdonsága van, hogy az ember ez akadályokat nem érzi. A szabadságot azonban épp oly kevéssé lehet decretálni, mint senki sem rendelhet meg magának néhány ezer frank évi jövedelmet: ily dolgokat meg kell szerezni; a szabadság nemcsak tény és nem problema. Az erkölcsi érzés nagy mennyisége lehetővé teszi a törvényeszeket legnagyobb részének megszüntetését; az írők lelkiismeretessége lehetővé teszi a sajtószabadságot; a népek magánérdekek és kisserüti bühságtól ment szelleme lehetővé teszi a szólásszabadságot.”

A „Leipz. Ztg.” szerint közbeszédtárgya, hogy Orosz- és Franciaország között véd- és dacszövetség jött létre, az illelő szerződés területegységtől biztositásokat tartalmaz, bizonyos eventualitásokat illelőleg mind Orosz-, mind Franciaországra nézve. Azt mondják, hogy e tény öszszefüggésben van Olaszországnak a sz. pétervári kabinet által törtéendő elismertetésével.

Páris, jul. 1. A „Moniteur” jelenti: Lorencez tudósítása szerint valósnul a francziák veresége Mexikóban, valamint május 18-i győzelme titkóztetik is. Az egészségi állapot jó.

OLASZORSZÁG. Turin, junius 26. Habár elismeri Oroszország az olasz királyságot, nem kell azt gondolni, hogy e határozatra Hesperion szép szemének kedvéért, vagy öszszinte szabadelvűségből indított. Néhány hónap előtt még kevesebb hajlam mutatkozott az új királyság iránt Sz. Pé-

tervartt, mint Berlinben. A fordulat szembejövő, melyet a birodalmat fenyegető válságnak köszönhetünk, minnek szükséges ellenszerét mutatkozik egy kis keleti diversio. Erre pedig kellő idejében szövetségessé kell gondoskodni. Hogy R a t a z i a keleti ügy újabb előtérbe lépése esetére minő állást foglaland el, még most természetesen nem lehet megmondani; mindenesetre később lesz egészen távol tartani magát a bonyodalomtól, mintsem feltétlen uszályvivője legyen Franciaországnak.

A hadügyminiszter a képviselőházban igen kielégítő közléseket tett a hadsereg jelenlegi állásáról. Ha az északon fenálló törvény minden tartományra kiterjesztetik, úgy az első kiállási hadjuttalék 380,000 a második 200—250,000 emberre tehető. Ekkora hadsereg csak befogja bizonyítani a gyermek Italia életrevalóságát. A hadügyminiszter kiemelte az itt alkalmazott katonaszkódo rendszer jelességét, mely lehetőséggel teszi, hogy béke idején csak kevés számú csapatokat kelljen élelmezni, míg háború alkalmával a népeségnek szintoly nagy százalékát hozza zászló alá, mint bármely más állam. Cugia tábornok a porosz rendszerhez hasonlította. A canoi lengyel katonaiskola most már csak ugyan feloszlatott. Egyfelől belső viszálykodások támadtak kebelében; másfelől befolyással volt a feloszlatásra a Sz. Pétervárról ez iránt nyilvánítt kívánsát is.

A „Czas“-nak írják Rómából, hogy az ott egybegyűlt volt püspökök kénytelenek voltak utjokat Marseille felé venni, hogy kikertüljenek egy hajót, mely rájuk az olasz kikötőkben leselkedett. Mondják ugyanis, hogy néhány püspök, kik Genna felé vették utjukat, ott a legsértőbb bántalmazásokat szenvedtek. Mi alatt t. i. a gúzsos kikötött, partraszállván, megrohanták őket, kövekkel és sárral dobálták, úgy hogy a veszpremi püspököt súlyosan, sőt veszélyesen megsebesítették. (Erre a „P. L.“ feltűnőnek mondja, hogy osztrákbírói olasz lapok egy magyar főpap ilyen megsejtéséről semmit sem tudnak; és hogy idegen lapokban sincs semmi nyoma a Genuában történeteknek állított jeleneteknek).

Palermo, jun. 29. Humbert herceg és Garibaldi ideérkeztek s részt fognak venni a lövészgyűletek czéllövési ünnepélyeiben.

NÉMETORSZÁG. Kassel, jun. 26. Azon felirtnak, melyben a Kasseli városi tanács és polgári választmány az új miniszterium iránt bizalmatlanságot nyilvánítt, lényegesebb helyei így hangzanak: Királyi fenséged e hó 27-ről kelt kibocsátványa által végét szakasztotta egy szerencsétlen korszaknak Kurbessen történelmében, mely alatt a kurbesseni népek a fejedelem és alkotmány iránti bűsége, a legsúlyosabb megpróbáltatások között rendíthetlenné bizonyult be. Bizonyára nem lehetett egyebet várni, mint azt, hogy az egész nép, velünk együtt, a hazáknak mindennek felett drága alkotmányjog helyreállítását, mint a fejedelmi bölcsesség nagylelkű cselekvényét, s egy áldásteljes közel jövő biztositást, őszinte örömmel s forró hálával üdvözlendi. Azonban kir. fenséged e nagyfontosságú időpontban, oly férfiakat hívott miniszteriumába, kik, a mennyire nyilvános téren működnek, eleitől fogva határozottan az 1831-i alkotmány ellen harcolók között állottak; s még a legutóbbi időben is, részint hivatalos minőségben, részint a nélkül is sokféle okot és alkalmat találtak, a most ismét batályon kívül helyezett 1860. május 30-ki alkotmánytörvénynek érvényessége,

s az újból helyreállított 1831-i alkotmány állított kivétel-sége és eszélyessége felől meggyőződésüket nyilvan kijelenteni s tettelegesen. Minél mélyebben óhajt az ország elvégre valódi békét élvezetnie, annál fájdalmasabb hazaszeret az a meggyőződés, hogy az új miniszteriumnak kir. fenséged által jónak látott alakítása minden reményt tökéletesen elhervaszt, az újból helyreállított alkotmányt valódi szellemében leendő keresztülvitelére; minden kinézést előre borússá tesz a fenséged kormányt s az országképviselet közt lehető áldásos és egyetértő közremunkálásra. Mindezek helyett, úgy a társadalmi mint egyházi élet terén, fenséged legújabbban kinevezett minisztereitől csak azon korunkban és néptükre nézve idegenszerű törekvések folytatását várhatjuk, melyekben közönségesen vélik rejleni a most legalább külsőleg megszüntetett alkotmányviszályok alapját.

OROSZORSZÁG. Sz. Pétervár, jun. 24. Többször volt már említve, hogy az az izgatottság, mely jelenleg az északi colossus idegét rángatja, nagy mértékben el van terjedve a katonaság között is. A kormány ezt polgárrendű egyének csábításának tulajdonítván, nemcsak büntelenséget, hanem jutalmat is ígért az oly katonának, ki a csábítót feljeleníti, illetőleg kézbeszolgáltatja. Hogy azonban e rendszabály hová vezet, tanúsítja a következő példa. Közlebből egy katonát, ki egy csábítót elfogott, altisztnak neveznek ki. A példa hatott, s a napokban egy katona ismét elfogott egy polgárt, állítván, hogy az őt el akarta csábítani. A „csábítót“ a rendőri hivatalba hozták, s itt szerencsére kintt, hogy ő egy nem régen ide érkezett francia, ki egy szót sem tud oroszul. A foglyot szabadon bocsátották, a katona pedig bevallotta, hogy ő is altiszt kívánt volna lenni. Erre nézve igen tanácsos volna, hogy a hivatalok ovatosabban legyenek a büntetésben és jutalmazásban. Ha a katona esetleg egy orosz fogott volna el, mi történt volna? Talán egy törvényszéki gyilkolás.

Varsó, jun. 27. A „Stern Ztg.“-nak írják: Itteni orosz körökben nagy izgatottságot keltett egy, tegnapelőtt a nagy színházban előfordult tüntetés. Valami opera, ballet egyveleget adtak s a többi közt Felinski „Radziwil Borbála“ című drámájából is eljátszta egy felvonást, és e szavakkal: „Ha egyetértünk, Lengyelországnak nincs több zsarnoka, mert Isten általa terjeszkedik fölénk“, oly rémitő tet-szészaj töltötte be a levegőt, hogy a jelenlévő kormányzó, Lüdters gróf, már parancsot akart adni, hogy a függönyt leeresztsék. S ez óriás zajgásban nemcsak a rendes színház-látogatók vettek részt, hanem magas állású hivatalnokok és tisztek is.

Lüdters tábornok megsebesüléséről írja a varsói hírnjás: Ma fél 8 órákor reggel gróf Lüdters tábornok midőn éppen az ásványkertbe menne, egy pisztolylövés következtében nyakán sérülést szenvedett. A golyó aztán, miután egyik fogát Lüdtersnek kiütötte, jobb arcát átfurva egy mellé álló hölgy karját érintette. A kormányzó sebe nem veszedelmes. A tettesek nyomozása eddigelé eredménytelen. A „Czas“ magántudósításai szerint boszút akartak állani Lüdtersen, ki egy nappal azelőtt 4 orosz tiszt halálát ítéltet alálta, és még azon nap agyonlövötte őket. Azon orosz, ki Lüdtersre lőtt, a pisztolyt eldobta magától, s egy mellékajton a kertből elcsont.

GÖRÖGORSZÁG. Athéne, jun. 24. A naupliai föl-

kelők, kik eddig Smyrnában tartózkodtak, részint önkényesen, részint a török kormány parancsára, mind eltávoztak onnan. Az ifjabb tisztek és altisztek Olaszországba mentek; szándékuk ottan egy görög legiót alakítani. E tisztektől tudósítás érkezett már, mely szerint Garibaldival értekezletet tartván, az így szólott volna hozzájuk: „Három hónappal ezelőtt szándékom volt Görögországba menni, de tervemet, a kormány által utamba gördített akadályok miatt ki nem vihettem. Most mitsem tehetek Görögországról.“

Ujabbak. Belgrád, jul. 1. A „Neueste Nachrichten“ következő tartalmu, az előzmények után meglepő távsürgönyt közöl: A szerbkormány loyaltási nyilatkozatot küldött Konstantinápolyba. A béke alkudozások titokban folynak. A szerb nemzetörseget ismét feloszlatták.

— Páris, jul. 1. A mai „Moniteur“ közli Lorencecz tábornoknak Orizabából majus 22 körül kelt hivatalos jelentését, mely részletesen előadja a Guadalupe ellen intézett támadást; igazolja, hogy az ellenséges tüzéség jól irányzott tüzelést folytatott és hogy a francia tábornok csalódásban volt Guadalupe fontosága felől. A csapatok bámulandó vitézséget fejtettek ki; mindamellett kényszerültek visszahúzódn. A francziák vesztesége tisztekben 15 halott és 20 sebesült; közemberekben 162 halott és 285 sebesült. Az ellenségé 1000 ember. Az amozoki magaslaton majus 11-éig várták a francziák a szövölközött mexikoiakat, kiknek volók egyesülniök kellett volna; de hasztalanul, miután Zuolaga Juarezzel 5-én reggel egységre lépett, mely őt arra kötelezte, hogy Marquez tábornok hadtestét Lorencecz Puebla előtt tartózkodása alatt téllenségben tartsa. Ez eloszlatta a francziák ábrándjait s visszavonulásuk minden hábor-gattatás nélkül megtörtént. A jelentés szerint valósul a majus 18-ki nevezetes ütközet, melyben az ellenség egy zászlót, 1200 foglyót, 150 halottat és 250 sebesültet vesztett. Az egésségi állapot jó; a csapatok szelleme kitűnő.

Gabonaár Kolozsvártt Julius 3-án 1862.

(Bécsi mérője osztrák értékben.)

Tisztabúza 4 frt 70 kr. Elegybúza 4 frt 20 kr. Rozs 3 frt 80 kr. Árpa — frt — kr. Zab 1 frt 30 kr. Török-búza 3 frt 30 kr. Pityóka — frt — kr. Marhahús 17 kr.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről

Julius 4-kén: Nemzeti kölcsön 82.65. 5%. Metalliques 71.30. Bank-részvény 815.—. Hitel-részvény 218.30. Váltó Londonra 128.—. Ezüst 125.50. Arany 6.13.

Julius 2-dikén: Urbéri kárpótlási kötvény: Magyar országi 71.50. Erdélyi 70.—.

T. és felelős szerkesztő DOZSA DANIEL.

H I R D E T É S E K.

HIVATALOS.

(629)

1338. 1862.

Hirdetmény.

Nemes Kolozsmegye ideiglenes törvényszékétől közhírré tétetik, miszerént a kolozsmegyei törvényes derékszéknél 1861-ik december 10-én, 34. sz. a. kelt végzése által Bíró Lajosnak mint Gegő József engedménységének Kabos Mihály elleni 6000 darab ezüst huszas, és járulékal behajtása végett, az utóbbinak Pusztaszentmihály, és hozzá tartozó, s bírólaga 9258 ft. o. ért. becsült jóság részeinek elrendelt bírói árverése megtartására határnapokul folyó évi augusztus 25-én és sept. 25-én d. e. 9 órája ezen ideigl. törvényszék íródjában oly hozzáadással tüzetik ki, miszerént az árverési feltételek ezen törvényszék levéltárában bár ki által megtekinthetők, s hogy az irt jóság részek az első árverési határnapokon, csak is becsült áron felül, a másodikon azonban alól is a többet ígérőnek el fognak adatni. Egyszersmind a jelzálogos hitelezőkhez a p. p. r. 509 §-ában irt felhívás intéztetik.

Nemes Kolozsmegye Törvényszékének Kolozsvártt, jun. 23-án, 1862-ben tartott üléséből.

(630)

Sz. 2260. — 1862.

Haszonbér árverési hirdetmény.

A felgs kir. főkörmányszéknek folyó évi június 12-én, 12,234 1862. sz. alatt kibocsátott rendelete által Kolozsvár sz. kir. városa községének nemes Tordamegye turi-járásában fekvő alsó- s felső-füléi s asszonyfalvi majorság javainak és javadalmainak jövő 1863. év április 24-től 1869-ik április 24-éig hat egymás utáni évekre engedménysztetvén újabb haszonbérbe adása, erre nézve az árverés f. é. július 15-ik napján ugy előtti mint delutáni hivatalos órákban, Kolozsvár városában a tanácsházánál, város gazdai hivatal szobában fog megtartatni, miöl bérvágyók oly figyelmeztetéssel értesítettek, hogy a jóságok állapotáról, melyek állanak: a) Alsó Fülén udvarház, gazdasági épületek; b) mind három helységben koresomajog: c) Asszonyfalván koresoma épület; d) az asszonyfalvi havason a Jára-patakn két kerekű lisztelő malom és koresoma épület és e) majorsági szántó, kaszáló és rét helyekből, magoknak előleges tudomást és esmeretet szerezve, a felkiáltási ár 787 frt. 50 kr. o. ért. összegnek 10%-jét felérő bánatpénzt és illető közjagazgatási hatóságtól politikai és erkölcsi magukviseléséről valamint a vállalatnak megfelelő anyagi tehetségéről tanuskodó bizonyítványokkal ellátva jelenjenek meg, árverés alkalmával az ellenvetéseket hely nem adatván.

A szerződés föltételeiről értesülhetni a város gazdai hivatal szobában (Kolozsvár városa Tanácsházánál) naponta a hivatalos órákban, de az árverés előtt is fölolvastatandak. Sz. kir. Kolozsvár város Tanácsa 1862-ik év június 28-án tartott üléséből.

NEM HIVATALOS.

STEIN JÁNOS

könyvkereskedésében Kolozsvártt, Wittich Józsefnél Maros-Vásárhelytt, Dobray Nándornál S.-Udvarhelytt, Barthos Domokosnál S.-Szentgyörgyön

kapható:

Kolozsvári Album.

Szerkesztik

B. Bánff Dezső, Deák Farkas, Réthi Lajos.

Törvénytudományi műszótár

Közreboicsátja a m. tud. társ. II-ik kiadás. Ára 2 frt.

A váltórendtartás

a cs. kir. váltótörvény értelmében.

Népszerű magyarázat, számos gyakorlati példákkal és mintákkal, s a törvény szövegével bővíve.

Mindenneműek felvilágosítására szerkesztette Fináli Henrik Lajos, gymn. tan. és a kolozsvári szab. keresk. társaság vasárnapi iskolájában rendes tanító. ára 70 k.

A jó magyar gazdaszöny

Közhasznú házikönyv a miveltebb nők és leányok számára. A házi jóllét és kényelem előmozdítása tekintetéből, több jeles író után Környei János. Második kiadás. Ára 1 frt.

Nyomatott az ev. ref. főtanoda bettiüvel. (Bel-farkasutca 74 sz.)